

Сергій Білоцький
Олена ГріненкоЕнергетичне співтовариство,
Третій енергетичний пакет ЄС і
правове регулювання
альтернативної енергетики.

Стаття розглядає різні аспекти альтернативної енергетики, які присутні в діяльності Енергетичного Співтовариства. Досліджено джерельну базу Енергетичного Співтовариства в сфері альтернативної енергетики. Головну увагу приділено імплементації Третього енергетичного пакету і його відношення для розвитку альтернативної енергетики в державах-членах.

In this article different aspects are presented alternative energy, that are in activity of Energy Association. Investigate sources of Energy Association in the field of the alternative energy. Basic attention is spared to implementation of the Third energy package and his attitude toward development of alternative energy in states-members.

Європейський союз (ЄС) розглядає енергетику однією з ключових сфер своєї безпеки. Ґрунтуючись на такому розумінні ЄС активно розвиває ідею створення спільних лібералізованих газового- та електроенергетичного ринків. Ця ідея знайшла своє правове закріплення в ряді послідовно прийнятих енергетичних пакетах. Вони склалися з ряду пов'язаних між собою директив і регламентів, що послідовно замінювали один одного. Крім того, з метою поширення принципів та норм *acquis communautaire*, що регулюють енергетичну діяльність на сусідні держави, ЄС сприяв створенню Енергетичного Співтовариства.

Міжнародно-правова наука досліджує питання енергетичного ринку ЄС. Ці питання досліджувалися в працях Конопляника А.¹, Володіна О.М.², Пашковської І.Г.³, Гарячої Ю.П.⁴, Гудкова І.В.⁵ і інших⁶. Крім того, ряд дослідників приділяли увагу і Енергетичному Співтовариству, зокрема Вешняков О.К.⁷, Рябкова Д.⁸, Панічаров Г.⁹ і інші¹⁰. В той же час їхні дослідження не розкривали питання взаємозв'язку між Енергетичним Співтовариством, енергетичними пакетами і розвитком альтернативної енергетики в ЄС. Але такий зв'язок існує і потребує окремого міжнародно-правового дослідження.

Законодавство ЄС щодо регулювання електроенергетичного та газового ринків оформлювалося у формі трьох послідовних енергетичних пакетів – Першого (1996/1998 рр.), Другого (2003 р.) і Третього (2009 р.). Їхнім завданням була все більша лібералізація на енергетичних ринках держав-членів (газовому і електроенергетичному) з поступовим створенням спільного лібералізованого електроенергетичного та газового ринку Союзу. Головною рисою цих ринків стала абсолютна лібералізація, ліквідація вертикально інтегрованих підприємств, що поєднували б генерацію / видобуток з транспортуванням та розподілом. Крім того, в кожній державі-члені мав бути створений незалежний національний регулятор енергетичного ринку, наділений широкими повноваженнями щодо регулювання, контролю, сертифікації та встановлення санкцій проти порушників.

БІЛОЦЬКИЙ Сергій Дмитрович,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ГРІНЕНКО Олена Олексіївна,

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Як було вказано, кожний з енергетичних пакетів складається з директив та регламентів, прийнятих Радою та Парламентом Європейського Союзу. За допомогою спеціальних механізмів і процедур ці акти отримують поширення і на ряд третіх держав. Головним з таких механізмів нині є Енергетичне Співтовариство, створене у 2006 р.

У цьому контексті поступове впровадження Україною *acquis* ЄС у галузі енергетики є важливим кроком на шляху до мети України поступової економічної інтеграції з ЄС і поглиблення політичної співпраці з ЄС¹¹. За таких умов створення дієвих міжнародно-правових механізмів впливу на держави, що здійснюють експорт і транзит енергоресурсів розглядається як один з ключових елементів зовнішньої енергетичної політики ЄС.

Однією з пріоритетних сфер, в яких здійснюється наближення українського законодавства до ЄС, згідно із ст. 51 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (1994 р.) та Загальнодержавною програмою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженою Законом України від 18 березня 2004 р., є сфера енергетики.

Загалом ЄС має доволі специфічне розуміння процесу гармонізації свого законодавства з правовими системами третіх країн. Так, він її розуміє, фактично як застосування законодавства ЄС на території цих третіх країн, оскільки «для країн ЄС комунітарне право є наднаціональним. Воно розглядається як вже завершений продукт процесу конвергенції, що пропонується також і для зовнішнього застосування»¹².

Відповідно і під гармонізацією права ЄС з правовими системами третіх держав в енергетичній сфері варто розуміти розширення зони застосування його енергетичного законодавства, використовуючи для цього різні механізми, вибудовані у тверду системну ієрархію як за загальноекономічним й/або галузевим охопленням, так і за різним ступенем твердості наслідків підписання відповідних документів для відповідних країн («зонтичні угоди», інструменти «м'якого права», інструменти «твердого права»), починаючи адаптацію правових систем сусідніх держав звичайно з більше м'яких і переходячи до більше твердих інструментів «експорту *acquis*»¹³. Більше того, на думку О.М. Володіна ЄС в односторонньому порядку, без врахування інтересів інших країн, що мають свої інтереси в енергетиці, екстраполює внутрішні правила організації економічної діяльності в сфері енергетики на акти зовнішнього співробітництва з сусідніми до ЄС державами. Він вважає, що мова йде не про «рецепцію», а про екстраполяцію, тобто про цілеспрямоване, «авторське» поширення дії права ЄС на правопорядки третіх держав. Метою екстраполяції є формування керованого, контролюваного й прогнозованого економіко-правового середовища навколо ЄС і серед контрагентів ЄС¹⁴. На більш категоричну думку І.Г. Пашковської «Євросоюз зовнішньою енергетичною політикою прагне підкорити своїм енергетичним інтересам навколишній світ і цим створити найбільш сприятливі умови для свого існування»¹⁵.

В цьому контексті Енергетичне Співтовариство — це не статичне явище, а скоріш динамічний процес, до якого країни приєднуються добровільно для розширення внутрішнього енергетичного ринку Європейського Союзу в напрямку Південно-Східної Європи та за її межі, для досягнення таких цілей:

- створення стабільної бази регулювання ринку, здатної залучати інвестиції для забезпечення стабільного й безперервного постачання енергії;
- формування єдиного регуляторного простору для торгівлі енергією в мережах;
- зміцнення надійності енергопостачання;
- підвищення енергоефективності та поліпшення екологічної ситуації навколо енергетичних мереж і розвитку відновлюваних джерел енергії;
- розвитку конкуренції на ринках електроенергії та газу в ширшому територіальному вимірі.

Свої початки Енергетичне Співтовариство знаходить в бажанні ЄС підвищити енергетичну безпеку Південно-європейського регіону, у запропонованому Європейською комісією у березні 2002 р. Афінському процесі¹⁶, в ході якого сторони домовилися про створення регіонального енергетичного ринку Південно-Східної Європи (South East Europe regional energy market) — Енергетичного Співтовариства. У листопаді 2002 р. Європейська Комісія і шість країн регіону підписали «Меморандум про взаєморозуміння щодо регіонального ринку електроенергії в Південно-Східній Європі та його інтеграції у внутрішній ринок електроенергії Європейського Союзу»¹⁷, у грудні 2003 р. приєднали до нього ще одну сферу — газ — «Меморандум про взаєморозуміння щодо регіонального енергетичного ринку в Південно-Східній Європі та його інтеграції у внутрішній енергетичний ринок Європейського Співтовариства». Обидва Афінських Меморандуми підкреслювали потребу розгляду можливостей переходу до юридично зобов'язальної бази, що дозволи-

ло провести до середини 2005 р. успішні переговори щодо укладення Договору про Енергетичне Співтовариство¹⁸. Домовленостями було передбачено, що балканські країни найближчим забезпечать проведення реформ національних енергосекторів і до 2015 р. відкриють свої ринки для третіх сторін. В підсумку 25 листопада 2005 р. було підписано Договір про заснування Енергетичного Співтовариства (The Energy Community Treaty)¹⁹. Документ набрав чинності 1 липня 2006 р. після ратифікації Договірними Державами²⁰.

Енергетичне Співтовариство практично повністю фінансується з Бюджету ЄС. У 2011 р. Бюджет Енергетичного Співтовариства становив €3,38 млн., з них 98% (€3,312 млн.) фінансування надходили з коштів ЄС²¹. В той же час згідно Додатку IV «Внески до бюджету» внесок ЄС має складати лише 94,9%. Відповідно Енергетичне Співтовариство фактично підконтрольне ЄС, внаслідок чого його діяльність спрямована виключно на захист і просування інтересів зовнішньої енергетичної політики Євросоюзу в регіоні Балкани/Східна Європа, і в першу чергу, забезпечення енергетичної безпеки самого ЄС²².

Відповідно до ст. 97 ДЕС, Енергетичне Співтовариство було створено на 10 років (до липня 2016 року). В той же час термін чинності Договору може бути продовжений одностайним рішенням Ради Міністрів. Якщо такого рішення не буде прийнято, Договір може продовжити свою чинність для тих країн, які проголосували за його продовження, за умови, що число таких країн складатиме щонайменше дві третини від загальної кількості Сторін Енергетичного Співтовариства. Зараз сторони висловлюють бажання продовжити термін чинності договору.

Згідно Договору про заснування Енергетичного Співтовариства його сторони поділяються на три групи: Сторона – Європейські Співтовариства (зараз – Союз), учасник – будь-яка держава-член ЄС, в складі Ради Міністрів, Постійної групи високого рівня чи Ради регуляторних органів за її проханням і за згоди Ради Міністрів (зараз – 14 країн-членів ЄС - Австрія, Болгарія, Кіпр, Чеська Республіка, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Італія, Нідерланди, Румунія, Словаччина, Словенія, Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії) та Договірні сторони (або Сторони, що приєдналися) – ті країни, що погодилися впровадити відповідні положення Європейського законодавства *acquis communautaire*, утворити регуляторні структури та здійснити лібералізацію своїх енергетичних ринків – від початку – Республіка Албанія, Республіка Болгарія, Боснія і Герцеговина, колишня югославська Республіка Македонія, Румунія, Республіка Сербія, Республіка Хорватія, Республіка Чорногорія і Тимчасова Адміністративна Місія ООН у Косово, відповідно до Резолюції Ради Безпеки ООН 1244. З 2007 р. Болгарія і Румунія стали членами ЄС і групу Договірних сторін залишили, а 2011 р. до цієї групи приєдналися Україна і Молдова. Будь-яка сусідня третя країна може претендувати на статус Спостерігача, що надає їй можливість брати участь у заходах інституцій Співтовариства без права участі в обговореннях та голосуванні. Країна, яка має статус Спостерігача, може з часом висловити зацікавленість у приєднанні до ДЕС. Статус спостерігача наразі мають Грузія, Норвегія та Туреччина. Окремі зацікавлені юридичні особи, які бажають зробити внесок у досягнення успіху Енергетичним Співтовариством та погодилися координувати свою підтримку для досягнення спільної мети, що полягає у створенні регіонального ринку енергії, мають статус донорів. Координацію діяльності донорів покладено на Європейську Комісію. Процес розвитку Енергетичного Співтовариства підтримують такі донори: Європейська Комісія; Канадське агентство міжнародного розвитку (США); Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР); Європейський інвестиційний банк (ЄІБ); «Кредітанштальт фюр Відерауфбау Банкенгруппе» (KfW); Агентство США з міжнародного розвитку (USAID); Світовий банк.

Україна розпочала юридичне оформлення приєднання до Енергетичного Співтовариства на 8-му засіданні Ради Україна-ЄС з підписання Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. 15 грудня 2010 р. Україна ратифікувала Договір про заснування Енергетичного Співтовариства і відповідно пройшла всі національні процедури приєднання до Енергетичного Співтовариства²³. З 1 лютого 2011 р. Україна набула повноправного членства в організації²⁴.

Сфера компетенції Енергетичного Співтовариства в рамках енергетики не охоплює всі існуючі види енергії, вона обмежена електроенергією, газом, відновлюваними джерелами енергії та транспортуванням цих видів енергії (ст. 2). Серед актів енергетичного *aqie*, що підлягають імплементації в рамках Енергетичного Співтовариства, можна виділити групу, присвячену регулюванню альтернативної енергетики. Група ця від початку включала в себе як окремі директиви, присвячені відновлюваній енергетиці – 2001/77/ЕС або біопаливу – 2003/30/ЕС, так і директиви, присвячені загальним питанням енергетичного та газового ринку – 2003/54/ЕС та 2003/55/ЕС і деякі інші. Проблема гармонізації національного законодавства третіх країн, і в тому числі України, з законо-

давством ЄС в рамках Енергетичного Співтовариства полягає в доволі швидкій мобільності самого законодавства ЄС – в середньому що п'ять років. В той же час такі зміни жодним чином не можна було передбачити при укладанні Договору про Енергетичне Співтовариство, тому в рамках рішень його органів було ухвалено кілька рішень про внесення змін до переліку актів ЄС, що мають бути імплементовані²⁵.

Незважаючи на те, що іноді зустрічаються такі думки, що «на Україну як члена Енергетичного Співтовариства автоматично поширюється дія нових «пакетних ініціатив» Європейської Комісії, зокрема Третього енергетичного пакета»²⁶, це не так. Будь-які нові акти ЄС в сфері енергетичного законодавства підлягають окремому схваленню на Раді Міністрів Енергетичного Співтовариства для включення їх до енергетичного *aquis*, що підлягає імплементації. Це оформлюється в формі рішення, яке є юридичне зобов'язуючим актом для сторін, яким воно призначене (ст. 76). Крім того, рішення Енергетичного Співтовариства не мають безпосередньої дії в державах, як регламенти ЄС і передбачають окрему імплементацію в національних законодавчих системах Договірних сторін. В той же час ця процедура повинна відбуватися протягом зазначеного в ній терміну (ст. 89). Зокрема, рішення про імплементацію «третього енергетичного пакета» має бути прийнято в Договірних Сторонах до 1 січня 2015 р. (ст. 3)²⁷. Він виступив заміною відповідних актів Другого енергетичного пакета в рамках «імплементативного енергетичного *aquis*».

Ключовою зараз директивою в регулюванні виробництва електроенергії з відновлюваних джерел в ЄС є Директиви 2009/28/ЄС. Нажаль, її поки що не включено до переліку обов'язкового енергетичного *aquis*, що має бути імплементоване в Договірних сторонах Енергетичного Співтовариства. Щодо її детального аналізу можемо відіслати до наших попередніх досліджень²⁸. Відповідно, Договірні сторони Енергетичного Співтовариства продовжують наближати своє законодавство до застарілих норм Директив 2001/77/ЄС і 2003/30/ЄС. Щодо Директиви 2009/28/ЄС існує лише акт рекомендаційного характеру – Рекомендація Ради Міністрів 2010/01/МС-ЄнС²⁹. Згідно Договору про Енергетичне Співтовариство рекомендації не мають обов'язкового характеру. В той же час вказано, що «сторони роблять усе, що від них залежить, для виконання рекомендацій» (ст. 76).

Згідно Рекомендації 2010/01/МС-ЄнС Договірні сторони можуть добровільно здійснювати окремі положення Директиви 2009/28/ЄС. При цьому фокус зміщується від виробництва електроенергії на використання енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії, відзначаючи, що відновлювані джерела можуть внести істотний внесок в енергію, використовувану для опалення та охолодження. Рекомендація визначила чотири ключових питання, з яких Договірні сторони можуть приступити до роботи негайно: створення планів дій з відновлюваних джерел енергії, запровадження схем підтримки, рамкові умови та критерії стійкості біопалива, з відповідними термінами. З метою забезпечення сумісності з державами-членами ЄС національні плани дій з відновлюваних джерел енергії Договірних сторін повинні бути узгоджені в рамках Цільової групи Енергетичного Співтовариства з відновлюваної енергії. Розроблено спільний Спрощений План дій з відновлюваної енергії («SREAP»). На майбутній період передбачається, що Цільова група з відновлюваної енергії зосередить свої зусилля на двох основних заходах: завершення робіт з адаптації Директиви 2009/28/ЄС для Договірних сторін Енергетичного співтовариства, в тому числі через обговорення шляхів досягнення на 2020 р. цілей Директиви 2009/28/ЄС та продовження здійснення рекомендації міністрів Ради³⁰.

Загалом Третій енергетичний пакет було прийнято 23 березня 2009 р., і він складається з п'яти документів:

1) Регламент ЄС № 713/2009 Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 р., що засновує Агентство з питань співробітництва регуляторів у сфері енергетики (*Agency for the Cooperation of Energy Regulators, ACER*)³¹;

2) Регламент ЄС № 714/2009 Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 р. про умови доступу до мереж транскордонних обмінів електроенергією, що скасовує Регламент ЄС № 1228/2003³²;

3) Регламент ЄС № 715/2009 Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 р. про умови доступу до мереж транспортування природного газу, що скасовує Регламент ЄС № 1775/2005³³;

4) Директива 2009/72/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 р. щодо спільних правил для внутрішнього ринку електроенергії, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС³⁴ (далі – III електроенергетична директива);

5) Директива 2009/73/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 р. щодо спільних правил для внутрішнього ринку природного газу, що скасовує Директиву 2003/55/ЄС³⁵ (далі – III газова директива).

Третій пакет набув чинності 3 вересня 2009 р., на двадцятий день після офіційного опублікування, але застосовуватися починає після закінчення строку імплементації Газової і Електроенергетичної директив, що становить 18 місяців, тобто з 3 березня 2011 р. (за винятком окремих положень, для яких передбачений більше тривалий термін імплементації).

Основна вимога Третього енергетичного пакета ЄС – розукрупнення вертикально інтегрованих підприємств, таких як НАК «Нафтогаз України». ЄС має на меті поставити в однакові умови менші компанії-конкуренти і полегшити входження нових гравців на ринок, лібералізуючи ціни на енергоносії. Але на практиці це може означати і збільшення, і зменшення цін залежно від рівня цін на ринку до лібералізації.

У Третьому енергетичному пакеті також наголошується, що влада кожної європейської країни може відмовити компанії вправі входження на її внутрішній ринок у двох випадках: якщо компанія не відповідає вимогам розділення видобутку і транспорту або якщо її поява на ринку може загрожувати енергобезпеці членів ЄС.

Як бачимо, серед назв директив і регламентів Третього енергетичного пакету не згадано питань альтернативної енергетики, але в той же час частина їхніх норм такі питання безпосередньо регулюють. Так, преамбула III електроенергетичної директиви пов'язує належне функціонування внутрішнього ринку електроенергії з «належними стимулами для інвестування у нові види виробництва енергії, включаючи електроенергію, що походить з відновлювальних джерел, надаючи особливу увагу найбільш віддаленим країнам та регіонам на енергетичному ринку Співтовариства» (п. 6). Там же згадано і заходи з енергоефективності, що пов'язані з безпекою енергетичного постачання – «по відношенню до споживачів необхідно передбачити відповідні заходи для сприяння більш ефективному використанню енергії, передумовою для якого є безпека енергетичного постачання».

Крім того, згадано, що для просування нових технологій у нових пропускових потужностях держави-члени можуть вдатися до тендерної процедури, що поширюється також і на «електроенергію з відновлювальних джерел та комбіноване виробництво тепла і електроенергії» (п. 43). Більш детально це питання розкрито в ст. 7-8, де серед критеріїв надання дозволів на будівництво генеруючих потужностей держави-члени беруть до уваги енергоефективність і їхній внесок у виконання загальної цілі ЄС, яка полягає у досягненні не менш як 20-відсоткової частки виробництва енергії з відновлювальних джерел у кінцевому валовому споживанні енергії у ЄС до 2020 року (ст. 7 п. f, j).

Серед визначень термінів, що використовуються в директиві визначено, що «енергоефективність це – всеохоплюючий або інтегрований підхід, який має на меті вплинути на обсяг та графік споживання електроенергії для того, щоб зменшити споживання первинної електроенергії та максимальні навантаження, надаючи перевагу залученню інвестицій, направлених на підвищення енергоефективності або на інші заходи, такі як контракти на перериване постачання, у порівнянні з інвестиціями у збільшення генеруючих потужностей, якщо перші із зазначених заходів є більш ефективним та економічним варіантом, враховуючи позитивний вплив на довкілля в результаті скорочення споживання енергії та аспекти, пов'язані з безпекою постачання, і пов'язані з ними витрати на розподіл» (ст. 2 п. 29). Щодо відновлюваних джерел енергії, то там же зазначено, що вони є «відновлювані невикопні джерела енергії (вітрова, сонячна, геотермальна енергії, біомаса, газ із органічних відходів, газ каналізаційних очисних споруд та біогази)» (ст. 2 п. 30). Цікаво, що ті відновлювані джерела, які згадані в Директиві 2009/72/ЄС відрізняються від переліку, що міститься в Директиві 2009/28/ЄС³⁶, де вказано також аеротермічну, гідротермальну і океанічну енергії, гідроенергію та окремо біорідини та біопаливо (ст. 3). Таке звуження розуміння терміну «відновлювані джерела енергії» в Директиві 2009/72/ЄС на нашу думку свідчить, про таке: 1. в цьому випадку влада ЄС бажала врегулювати саме комерційні питання використання відновлюваних джерел енергії, як джерела електроенергетичної енергії; 2. в ЄС видобуток електроенергії з аеротермічної, гідротермальної і океанічної енергії розвинуто слабо, і немає потреби виділяти їх окремо. В той же час, зважаючи на те, що на електроенергетичний ринок ЄС потрапляє електроенергія і з третіх країн, що вироблена з вищезгаданих видів енергії, вона не буде мати преференцій згідно Директиви 2009/72/ЄС, що вступить в колізію з Директивою 2009/28/ЄС.

Свою чергою серед завдань національних регулюючих органів влади згідно Директиви 2009/72/ЄС є «сприяння найбільш рентабельному досягненню розвитку недискримінаційних, безпечних, дієвих та надійних систем, орієнтованих на споживачів, а також сприяння відповідності системи та згідно з загальними цілями енергетичної політики – енергетичній ефективності та інтеграції великомасштабного та дрібномасштабного виробництва електроенергії з відновлювальних

джерел енергії та розподілу генерування, як у транспортних, так і в розподільних мережах» (ст. 36 п. d).

Що стосується III газової директиви, то в ній серед питань правового регулювання альтернативної енергетики основна увага приділена системам скрапленого природного газу (LNG), про яку попередня Директива 2003/55/ЄС (з Другого енергетичного пакету) взагалі не згадувала. Юридично директива серед альтернативних видів палива поширюється на скраплений газ, біогаз, газ, отриманий з біомаси та «інші види газу, за умови якщо такі гази можуть бути технічно й безпечно введені в систему природного газу та транспортовані цією системою» (ст. 1). Як бачимо сфера дії Директиви 2009/73/ЄС в альтернативній енергетиці доволі широка, і майже перекриває всі неохоплені в Директиві 2009/72/ЄС види альтернативного палива.

Директива 2009/73/ЄС серед згаданих вище видів альтернативної енергії дає визначення лише LNG. Зокрема, «установка LNG» - термінал, що використовується для скраплення природного газу або для імпорту, розвантаження і регазифікації LNG і включає допоміжні послуги та послуги з тимчасового зберігання, що необхідні для процесу регазифікації, і подальшу доставку до транспортної системи, не включаючи жодну частину терміналів LNG, призначених для зберігання (ст. 2 п. 11). Вона ж може виступати і «газовим підприємством» в сенсі Директиви 2009/73/ЄС. Очевидно надання окремого визначення саме цьому виду альтернативної енергії базується на тому, що в Директиві 2009/28/ЄС саме LNG і не згадується.

Виходячи з змісту Директиви 2009/73/ЄС ми можемо відзначити тенденцію з поширення загальних правил газового ринку ЄС на деякі види альтернативної енергії. Так згідно директиви, однаковим є функціональне навантаження операторів транспортної системи, зберігаючої системи та операторів системи LNG (ст. 13), це ж торкається і операторів із зберігання та операторів системи LNG (ст. 12).

Регламент № 715/2009 з питань альтернативної енергетики також зосередився на LNG. Зокрема визначено, що оператори системи зберігання та установок LNG пропонують свої послуги на недискримінаційній основі усім користувачам мережі, співробітничавши з операторами транспортної системи. Причому, ці послуги мають бути сумісними із використанням взаємоз'єднаних газотранспортних систем. Дозволене договірне обмеження необхідного мінімального розміру пропускної потужності установки LNG та зберігаючого сховища. Але воно має бути аргументованими на основі технічних обмежень та має дозволяти меншим користувачам сховищ отримувати доступ до послуг зберігання. Самі по собі контракти на установки LNG та на зберігаючі сховища можуть бути довго- та короткостроковими, і не мають призводити до свавільного підвищення тарифів навіть у випадку підписання із періодом тривалості коротшим за стандартний річний контракт або із нестандартною датою набуття чинності (ст. 15). Самі по собі вищезгадані контракти мають включати в себе заходи з запобігання накопиченню пропускної потужності, які мають врахування нижченаведені принципи: 1. оператор системи повинен пропонувати невикористану пропускну потужність LNG на первинному ринку без затримок; 2. для зберігаючих сховищ це повинно відбуватися принаймні на перериваній основі та за день наперед; 3. користувачі LNG, які бажають перепродати свою законтрактовану пропускну потужність на вторинному ринку, повинні мати право робити це.

Таким чином, Енергетичне Співтовариство є одним з засобів поширення енергетичного аке ЄС на треті країни. Однією з складових цього енергетичного аке є також альтернативна енергетика. Акти з питань альтернативної енергетики, які підлягають імплементації Договірними сторонами складають доволі неоднорідну групу. Частину з них складають вже відмінені в ЄС спеціалізовані директиви 2001/77/ЄС і 2003/30/ЄС. Директива, що їх замінила – 2009/28/ЄС, досі не включена до аке *communitaire*, що підлягає імплементації, але її складові частини включені до юридично необов'язкових рекомендацій для добровільної адаптації Договірними сторонами. Своєю чергою Третій енергетичний пакет, що прямо альтернативну енергетику не регулює, містить ряд норм, що торкаються енергоефективності, LNG, біогазу та відновлюваних джерел енергії. Пакет відзначає цікаву тенденцію в ЄС з поступового прирівнення альтернативної енергетики, принаймні окремих її складових (LNG), до вуглецевих джерел. Важко однозначно відповісти, чи буде поширена така тенденція на інші складові альтернативної енергетики, чи це окремий випадок, що пов'язаний з тимчасовим перетворенням звичайного вуглецевого пального.

- ¹ Конопляник А. Вхождение Украины в Договор об Энергетическом Сообществе ЕС со странами Юго-Восточной Европы: последствия для всех заинтересованных сторон // Нефть и газ. – 2011. – С. 20-36.
- ² Володин О.Н. Основные правовые тенденции европейской интеграции в практике реализации энергетической политики ЕС. Автореферат. Дис. 12.00.10, кандидат юридических наук. – М., 2010. – 18 с.
- ³ Пашковская И.Г. Энергетическая политика Европейского Союза в отношении России и новых независимых государств: монография. – М.: Проспект, 2009. – 168 с.
- ⁴ Гаряча Ю.П. Нові ініціативи ЄС у сфері правового регулювання енергетичних відносин: Актуальні питання для України // Стратегічні пріоритети. – №1. – 2010. – С. 147-152.
- ⁵ Гудков И.В. Третий энергетический пакет Европейского союза // Нефть, Газ и Право. – № 3. – 2010. – С. 58-66; Гудков И.В. Третий энергетический пакет ЕС: разьединение вертикально интегрированных компаний и ограничение прав инвесторов из третьих стран // Нефть, Газ и Право. – 2007. – №5. – С. 53-60.
- ⁶ Голюкова С.В., Дідик В.Г., Матвійчук О.С., Соколовська Н.І., Шах О.О. Правове регулювання газової сфери та нафтопостачальної сфери у Європейському Союзі та в Україні (порівняльно-правове дослідження). – К., 2007. – 146 с.
- ⁷ Вишняков О.К. Імплементація нормативно-правової бази ЄС в українському правовому просторі в контексті зобов'язань за Договором про Енергетичне Співтовариство // Європейські студії і право. – 3/2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=explorer&chrome=true&srcid=0B-Tr4joWDMNsNWE3MzZkOTMtMDUzMy00NjBhLTgxYjMtOWE4ZDAyZjQ5MzAy&hl=en_US.
- ⁸ Рябкова Д. Україна та Енергетичне співтовариство: закони привабливості. // Європейські акценти. – Жовтень 2009. – С. 1-8.
- ⁹ Паничаров Г. Развитие энергетических инициатив в рамках ЕС: Энергетическое Сообщество // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – № 1. – 2012. – С. 189-192.
- ¹⁰ Энергетическое сообщество стран Юго-Восточной Европы как инструмент внешней энергетической политики ЕС // Евразийский юридический журнал. – № 5 (36) 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eurasialegal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=837:2011-05-31-09-08-11&catid=1:eurasianintegration&Itemid=1; Договор про Енергетичне Співтовариство: інтеграція ринків енергії по всій Європі. – К., 2009. – 28 с.
- ¹¹ Меморандум між Україною та Європейським Союзом про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі // Офіційний вісник України. – 12.04.2006. – № 13. – С. 453.
- ¹² Энтин М.Л. В поисках партнерских отношений: Россия и Европейский Союз в 2004-2005 годах – СПб: СКФ «Россия-Нева», 2006. – 576 с., С. 330.
- ¹³ Конопляник А. Вхождение Украины в Договор об Энергетическом Сообществе ЕС со странами Юго-Восточной Европы: последствия для всех заинтересованных сторон // Нефть и газ. – 2011. – С. 20-36, С. 20.
- ¹⁴ Володин О.Н. Основные правовые тенденции европейской интеграции в практике реализации энергетической политики ЕС. Автореферат. Дис. 12.00.10, кандидат юридических наук. – М., 2010. – С. 9.
- ¹⁵ Пашковская И.Г. Энергетическая политика Европейского Союза в отношении России и новых независимых государств: монография. – М.: Проспект, 2009. – 168 с., С.50-51.
- ¹⁶ Memorandum of Understanding on the Regional Energy Market in South East Europe and its Integration into the European Community Internal Energy Market («The Athens Memorandum - 2003»), 8 December 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energy-community.org/pls/portal/docs/36297.PDF>.
- ¹⁷ Меморандум про взаємопорозуміння регіональних електроенергетичних ринків Південно-Східної Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energy-community.org/pls/portal/docs/36296.PDF>.
- ¹⁸ Договір про Енергетичне Співтовариство: інтеграція ринків енергії по всій Європі. – К., 2009. – 28 с., С. 7.
- ¹⁹ The Energy Community Treaty // Official Journal. – L 198. – 20.7.2006. – P. 18-37.
- ²⁰ Рябкова Д. Україна та енергетичне співтовариство: закони привабливості. // Європейські акценти. – Жовтень 2009. – С. 1-8, С. 2.
- ²¹ Report from the Commission to the European Parliament and the Council (under Article 7 of Decision 2006/500/EC) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/energygas_electricity/community/doc/20110310_report_en.pdf.
- ²² Энергетическое сообщество стран Юго-Восточной Европы как инструмент внешней энергетической политики ЕС // Евразийский юридический журнал. – № 5 (36) 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eurasialegal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=837:2011-05-31-09-08-11&catid=1:eurasianintegration&Itemid=1.
- ²³ Закон України «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» // Офіційний вісник України. – 14.01.2011. – № 1. – С. 13.
- ²⁴ Protocol Concerning the Accession of Ukraine to the Treaty Establishing the Energy Community [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energy-community.org/pls/portal/docs/728177.PDF>.
- ²⁵ Наприклад, рішення Ради Міністрів про впровадження Третього енергетичного пакету 2011 р.

²⁶ Газізуллін І., Лозовий Л. Газовий ринок України: європеїзація та російський чинник. Аналітична записка. – Київ, 2011. – 13 с., С. 2.

²⁷ Decision of the Ministerial Council of the Energy Community. D/2011/02/MC-EnG: Decision on the implementation of Directive 2009/72/EC, Directive 2009/73/EC, Regulation (EC) № 714/2009 and Regulation (EC) № 715/2009 and amending Articles 11 and 59 of the Energy Community Treaty. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energy-community.org/pls/portal/docs/1146182.PDF>.

²⁸ Білоцький С.Д. Роль міжнародного права у розвитку екологічної альтернативи сучасній енергетиці // Альтернативна енергетика і енергетична безпека в міжнародному і національному праві. – К., 2012. – С. 11-131, С. 79-83.

²⁹ Ministerial Council Recommendation 2010/01/MC-EnC of 24 September 2010. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energy-community.org/pls/portal/docs/724189.PDF>.

³⁰ Annex 10 Ref: 9th MC/06/10/Annex 10/05.09.2011. Annual Report on the implementation of the acquis under the Treaty establishing the Energy Community. Energy Community Secretariat. 1 September 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energy-community.org/pls/portal/docs/1148177.PDF>.

³¹ Regulation (EC) № 713/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 establishing an Agency for

the Cooperation of Energy Regulators (Text with EEA relevance) // Official Journal. – L 211. – 14.8.2009. – P. 1-14.

³² Regulation (EC) № 714/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the network for cross-border exchanges in electricity and repealing Regulation (EC) № 1228/2003 (Text with EEA relevance) // Official Journal. – L 211. – 14.8.2009. – P. 15-35.

³³ Regulation (EC) № 715/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on conditions for access to the natural gas transmission networks and repealing Regulation (EC) № 1775/2005 (Text with EEA relevance) // Official Journal. – L 211. – 14.8.2009. – P. 36-54.

³⁴ Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC (Text with EEA relevance) // Official Journal. – L 211. – 14.8.2009. – P. 55-93.

³⁵ Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 2003/55/EC (Text with EEA relevance) // Official Journal. – L 211. – 14.8.2009. – P. 94-136.

³⁶ Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC (Text with EEA relevance) // Official Journal. – 2009. – L 140. – P. 16-62.